

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1732. usque ad annum 1734

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1785

VD18 90119339

§. 11. Res Polonicæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67683](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67683)

Deo pro tanto favore grates repensurus supplicationes publicas decrevit, Sæc. XVIII. A. C. 1732. festivisque ignibus tantæ rei successum nunciari voluit.

§. XI.

Res Polonicæ.

De diffidio, quod inter Clementem XII. Vide supra Papam & Polonos præcipue ob pag. 21. Tom. 72. prætentum jus Patronatus in omnes Cathedralibus & Collegiatis Regni Ecclesias exoriebatur, jam supra mentionem ingessimus: nunc vero de reddenda concordia actum; postquam enim Vincentius Santinius Sedis Apostolicæ Nuntius obierat, Camillus Paulinus novus summi Pontificis Nuntius, quamprimum Varsoviam advenerat, cum Comite de Tarlo Roma reverso de concordie conditionibus serio egit, remque eo adduxit, ut quædam pacta, *concordata* vocabant, Comiti proponeret, quibus ita Pontifici satisfactum, ut Regis ac Reipublicæ juribus nihil decederet: Sub idem tempus Grodnæ datum erat initium Regni comitiis, quibus tamen mox dissolutis Proceres privatum habebant conventum, de maximis Reipublicæ negotiis consultaturi. Ad hos ergo Comes totam rei cum Nuntio Apostolicæ gestæ se-

Sæc. XVIII.
A. C. 1732.

riem perscripsit, & conditiones, de quibus cum illo convenisset, transmissit: Tantopere hæc pacta probabantur Proceribus, ut die sexta Septembris edito Senatus consulto decernerent, quatenus Comes de Tarlo suas cum Pontificio Nuntio consultationes prosequeretur, gratesque summo Pontifici ob propensam suam concordata promovendi voluntatem rependeret, eumque certiore redderet, quod Respublica vel minimam Sedi Apostolicæ molestiam inferre adeo non intendat, ut potius ejusdem votis in proximis Regni comitiis plene satisfacere parata esset. Cum autem denuo comitia ad hunc annum indicta, priusquam initium acciperent, dissolverentur, in Senatus Consilio decretum fuit, ad annum sequentem, insuperhabitis reclamantium motibus, comitia Varsoviæ esse celebranda, interim vero declarationem Anno 1729 & sequenti a Senatus Consilio factam, esse examinandam, & controversiæ decisionem promissamque satisfactionem ob dissoluta comitia dilatam apud summum Pontificem humili excusatione purgandam esse. Attamen hæc pacificationis negotiatio rursus interveniente Regis obitu intercisa fuit, & duntaxat anno hujus sæculi trigesimo septimo die

octava

octava Julii in Senatus Consilio statutum, ut Sandomiriensis Præfectus litem circa regium jus Patronatus cum Pontificis Nuntio componere satageret.

Sæc. XVIII,
A. C. 1732.

Majore clamore Dissidentium causa agitabatur; jam enim anno hujus sæculi trigesimo Posnaniensis Suffraganeus Franciscus in Katnow Karnowskius Episcopus Domitiopolitanus, & Vicarius Generalis Calvinistis & Lutheranis Prædicantibus sua dogmata spargere inhibebat, ex Cancellaria officii Consistorialis Posnaniensis die septima Decembris præfati anni transmissio ad Clerum suum sequenti decreto:

Admodum Reverendis, Venerabilibus, honorandisque Viris, Præpositis, Parochis, Commendariis, Vicariis, Altaristis, aliisque legitimis Executoribus, tenore præsentium requirendis, Salutem in Domino.

„Mandamus vobis in virtute sanctæ obedientiæ & sub excommunicationis poena, quatenus ad instantiam Venerabilis Instigatoris judicii & officii nostri actoris principalis personaliter accedendo Honestandorum Pseudoministrorum quosvis Sectæ Lutheranæ & Calvinianæ Scholiregos ac eisdem sectæ promulgatores & Prædi-

C 4

„cato-

Sæc. XVIII. „ catores in Decanatu Zbaczrinensi
 A. C. 1732. „ existentes, per nos a tergo nominan-
 „ dos ipsis auctoritate nostra inhibeatis
 „ serio, & districte præcipiatis, quibus
 „ etiam nos per præsentis serio inhibe-
 „ mus & districte præcipimus, ne ipsi
 „ quovis prætextu, quæsito colore vel
 „ ingenio directe, indirecte, tacite vel
 „ expresse per se vel per subordinatas
 „ personas, falsa, noxia & pestifera suæ
 „ sectæ dogmata cum summo fidei or-
 „ thodoxæ Romano-Catholicæ præju-
 „ dicio secundum Constitutiones regni
 „ Synodales, quin & provinciales, in
 „ libero Regno Poloniæ, in quo solum-
 „ modo hæretici tolerantur, non domi-
 „ nantur, in perditionem animarum
 „ Christifidelium promulgare, prædi-
 „ care, docere, idque sub Pœna cen-
 „ tum Hungaricalium aureorum per su-
 „ pra scriptos inhibitos in eventu con-
 „ travenientionis solvendorum, & per
 „ Nos piis locis applicandorum in sub-
 „ sidium Juriscaptivationis pœnam, au-
 „ deant & præsumant. Citantes ni-
 „ hilominus uno eodemque præsentium
 „ literarum contextu dictos Prædican-
 „ tes, Scholiregos, tum quoque sectæ
 „ Lutheranæ & Calvinianæ promul-
 „ gatores ad Nos iudiciumque nostrum
 „ Consistoriale generale Posnaniense,
 „ pro die & termino infra scripto, ad

„videndam & audiendam nostram hu- Sæc. XVIII.
 „jusmodi inhibitionem in suo robore A. C. 1732.
 „conservari, pœnasque superius com-
 „minatas in eventu contraventionis
 „inhibitionis nostræ easdem succu-
 „buisse declarari, ac id quod juris &
 „justitiæ fuerit, statui, decerni & sen-
 „tentiari, cætera quoque terminum
 „ipsis sextam diem ab executione præ-
 „sentium computandam coram nobis
 „judicioque nostro, personaliter legi-
 „time comparendique peremptorium
 „assignamus. „

Hoc Episcopi decreto Calvinistæ &
 Lutherani, qui in Polonia ob continua
 dissidia, quibus Regnum in partes scin-
 debant, dissidia *Dissidentes* vocantur,
 gravissimam sibi injuriam, suisque se-
 ctis detrimentum fuisse illatum autu-
 mabant, eapropter querulis suis voci-
 bus cælum terramque implebant, ar-
 matam Protestantium Principum opem
 implorabant, ipsasque Augusti II. Polo-
 niæ Regis aures tam importunis preci-
 bus ac lamentis verberabant, ut Rex que-
 relarum tædio expugnatus, & nescio,
 quæ mala veritus, sequenti anno Var-
 savia ad eundem suffraganeum has da-
 ret literas: „Reverende in Christo Pa-
 „ter, sincere nobis dilecte: quemad-
 „modum Reverendum in Christo Pa-
 „trem Episcopum Posnaniensem seorsim
 C 5 „literis

Sæc. XVIII. „literis nostris pro Dissidentibus in Re-
 A. C. 1732. „ligione datis convenimus, ita & Sin-
 „ceritatem vestram conveniendam &
 „requirendam esse duximus, ut eos-
 „dem Dissidentes in religione, eorum-
 „que Prædicantes Venerabilibus De-
 „canis & aliis Sacerdotibus in per-
 „agendis officiis antiquitus observari
 „solutis ad Consistorium Posnaniense
 „evocare, inhibitionibusque molestare
 „pacemque & tranquillitatem Dissi-
 „dentium legibus & confœderationibus
 „ac juramento nostro cautam turbare
 „non permittat, & in eo statu, in quo
 „fuerunt ante, exercitii suæ Religionis
 „manere curet, cui de cætero bonam
 „Valetudinem a Deo precamur. „

Attamen Decani, ac Posnaniensis
 Diœcesis Parochi juxta mandatum sui
 Suffraganei die vigesima nona Decem-
 bris anno priori promulgatum sectæ li-
 bertati obicem ponebant, quocirca
 Dissidentes ex Regiis Consiliariis atque
 Aulicis sibi addictis quosdam conve-
 nere, supplices, ut eorum causam ap-
 pud Regem tuendam in se susciperent,
 eorumque nomine libellum supplicem
 ei porrigerent. Nec inanis horum erat
 deprecatio; quippe eodem adhuc anno
 Rex ad præfatum Suffraganeum hæc
 rescripsit:

„Re-

Sæc. XVIII.
A. C. 1732.

„ Reverende in Christo Pater, fin-
„ cere nobis dilecte, cum ex relatione
„ ceterorum Consiliariorum nostrorum
„ & supplici libello nomine Dissiden-
„ tium in Religione in Diæcesi Posna-
„ niensi Sinceritatis vestræ habitantium
„ nobis porrecto intellexerimus, quo-
„ modo Venerabiles Decani & alii Sa-
„ cerdotes ejusdem Diæcesis Prædi-
„ cantes & Scholarum Rectores in admi-
„ nistrandis peragendisque eorum offi-
„ ciis antiquitus observari solitis cita-
„ tionibus & inhibitionibus præcipue
„ de data die vigesima nona Decembris
„ anni proxime præteriti & aliis tem-
„ poribus sub diversis actibus ad di-
„ versa loca cum inhibitione e Consi-
„ storio extraditis impediunt, per id-
„ que pacem & tranquillitatem inter
„ eosdem Dissidentes in Religione a Se-
„ renissimis Antecessoribus nostris &
„ nobis ipsis cautam & juratam confœ-
„ derationibus regni præcustoditam in-
„ turbant. Ideo ad Supplicationem
„ eorum Sinceritatem vestram præsen-
„ tibus conveniendam & requirendam
„ esse duximus, ut hæc & similia at-
„ tentata molestiasque ipsis inferri, pa-
„ cemque & tranquillitatem eandem
„ Dissidentium in religione turbari non
„ permittat, imo processus eosdem ul-
„ terius prosequi & continuare inhibeat,

„ ac

Sæc. XVIII, „ac in eo statu & exercitio officiorum
 A.C. 1732. „suorum, in quo fuerunt, juxta præ-
 „scriptum confœderationum publica-
 „rum manere ipsos permittat & con-
 „servet conservarique curet. Cui de
 „cætero bonam valetudinem a Deo
 „precamur. „

Brevi tamen Regem nimiae suæ indulgentiæ pœnituit; Dissidentes enim se a prætensis molestiis plene liberos esse, haud contenti, ampliores adhuc circa sectam suam favores extorquere moliebantur: Eo sine iteratis literis A catholicos Principes fatigabant, eisque querulis vocibus exponebant, se a Clero, & præcipue Posnaniensi Episcopo dire vexari, & tam Lutheri quam Calvinii dogmata atris coloribus depingi &c. Horum igitur lamentis permoti Principes, suis in Aula Polonica Oratoribus negotium dedere, ut Regem urgerent, quatenus Dissidentibus plenam Religionis suæ libertatem concedere velit. Ex his ergo Calvinianus Fœderatorum Ordinum Orator Carolus de Rumpf die vigesima quarta Februarii anno hujus sæculi trigésimo primo Varsovia datis ad Regem literis pro Dissidentibus, utpote fidelissimis subditis deprecabatur, petens, ut in proximo Senatus consilio, necnon in Equestri Ordinis comitiis Dissidentium tran-

tranquillitati per media Regni legibus
 consona, & ab Angliæ Rege proposita
 consuleretur. Sub idem quoque tem-
 pus Hoffmannus Regis Borulliæ Le-
 gatus in eadem causa ad Regem hæc
 perscripsit:

Sæc. XVIII.
 A. C. 1732.

*Serenissime ac potentissime Rex, Do-
 mine Clementissime.*

„Quam gravi afflictione Dissiden-
 „tes a Romana Catholica religione
 „Regni Poloniæ & M. D. Lutheranæ
 „incolæ, hucusque oppressi sint & in
 „diem premantur, prolixis Sacræ Re-
 „giæ Majestati vestræ enarrare verbo-
 „rum ambagibus & dolor prohibet,
 „quo afficiuntur, qui male sanati vul-
 „neris ulcera aeris intemperiei sæpius
 „exponunt, & evidentia rei toties ite-
 „ratis vicibus sacræ Regiæ Majestati
 „vestræ & universæ Reipublicæ ob-
 „oculos positæ. Sane criticus ille
 „dies, qui motus Reipublicæ intesti-
 „nos salubri sedavit pacificatione, cum
 „felicissimus existeret parti Reipublicæ
 „uni, funestissimus evasit alteri Alum-
 „norum, qui quondam Sanguine, Pena-
 „tibus, Patria, Nobilitate, legibus
 „& Privilegiis, cæteris æqualiter
 „juncti fuerant, diversi reputati sunt
 „& peregrini, ob cultum Divini Nu-
 „minis

Sæc. XVIII. „minis externe differentem & angu-
 A. C. 1732. „stiores conscientiæ terminos scrupu-
 „losque. „

„Procul abest, Serenissime ac Po-
 „tentissime Rex, ut Majestatem Vestram
 „in caussis habeam, unde tanta ma-
 „lorum effluvis in miseros promana-
 „verit Dissidentes, cum gratia &
 „clementia Sacræ Regiæ Majestatis
 „Vestræ universo cognita terrarum
 „orbi, specialiter sese exeruerit in de-
 „claratione & explicatione favorabilis
 „articuli, ex cujus abusu tanta perfe-
 „ctionum congeries vim & originem
 „suam traxisse in aprico est. Nec est,
 „quod prima Reipublicæ capita, inter
 „quæ illustrissimos & excellentissimos,
 „Primates Regni, Cracoviensem, Vil-
 „nensem, Samogitiæ cæterosque Epi-
 „scopos referre lubet, cointelligentiæ
 „arguam, & potius Dissidentes, quo-
 „rum caussam nomine & jussu Sere-
 „nissimi Borussiae Regis, Domini mei
 „Clementissimi, hic ago, illorum fi-
 „dei, favori & protectioni concedere
 „minime dubitem; memores etenim,
 „quid religioni quam profitentur, quid
 „patriæ, quid concivibus debeant,
 „cum de propugnandis fidei suæ dog-
 „matibus & munere suo & officio so-
 „liciti obligentur, violentiam quam-
 „cumque Christiano nomine indignam
 „ab-

„ abhorrere, hinc pastores videas gre- Sæc. XVIII.
 „ gem ducentes, non cogentes, illinc A. C. 1732.
 „ immunitatum patriarum & disposi-
 „ tionum antiquarum ardentissimos de-
 „ fensores. Misere discruciatu Dissen-
 „ tientes a mediocribus vexantur, qui
 „ vel ob iudicii defectum ex persuasione
 „ malevolorum vel ex ignorantia legum
 „ patriarum, vel Zelo immoderato
 „ ducti, vel demum auri sacra fame
 „ stimulat, collatis quasi signis in dis-
 „ sentientes irruunt, ædes cultui di-
 „ vino sacratas destruunt, verbi divini
 „ ministros expellunt, expulsos perse-
 „ quuntur, ædium reparationem im-
 „ pediunt, & devotionem fere omnem
 „ interdicit, uti ex innumeris fere
 „ aliis recentiora hic adjiciendo sub li-
 „ teris A. & B. Sacræ Regiæ Majest.
 „ Vestræ humillime offerre visum est.
 „ Præprimis inhibitorium in Diæcesi
 „ Posnaniensi nuper 7. Sept. a. p. pu-
 „ blicatum, quamvis injuriosissimum,
 „ utrum indignatione vel commiser-
 „ tione dignum, incertum est; illud
 „ suadet consequentia ob effectum inde
 „ metuendum, hoc rationum allegata-
 „ rum tenuitas vel ipsorum Romano-
 „ Catholicorum recte sentientium con-
 „ temptui explanata atque exposita.
 „ Utrique satisfactorius. cum non eru-
 „ buerint, quibus animi sui interiores
 „ affe-

Sæc. XVIII. „ affectus prodere volupe fuit, vindicando
A. C. 1732. „ characteris sacri honorem &

„ venerando dignitatem Ecclesiasticam,
„ ipsemet ego in vicem illorum erubesco.
„ In hos, Serenissime Rex, animad-
„ vertendum, his fraenum imponen-
„ dum, ne in contemptum Authorita-
„ tis Regiæ & Reipublicæ, violentiæ
„ indulgere præsumant. Horum licen-
„ tiæ obex obijciendus, ne destruendo
„ patria & sanguine sibi junctos in pro-
„ pria cum damno causæ communis
„ læviant viscera. Ejusmodi mandata
„ sunt abolenda, ne potestatem legis-
„ latoriam privatis concessam, ali-
„ quando doleat inclyta Poloniæ Res-
„ publica. „

„ Faveas ergo illis, Augustissime
„ princeps, quos nulla rebellionis vel
„ seditionis macula contaminatos fide-
„ les semper tibi subditos expertus es.
„ Faveas illis, qui ad umbram alarum
„ tuarum confugiunt, inde non recess-
„ suri, nisi sub præsidio tuo tuti & de
„ protectione securi. Tuearis, quos
„ solemnium juramenti vincula curæ,
„ gratiæ ac clementiæ tuæ æque ad
„ reliquam prolem Polonicam concre-
„ ditos habes.

„ Faveatis Patres Reipublicæ con-
„ scripti ovili licet diverso separatis,
„ eodem tamen pascuo vobiscum fruën-
„ tibus

„fruentibus, ab eodem pastore ductis. Sæc. XVIII.
 „Recipiatis in sinum paternæ vestræ A. C. 1732.
 „indulgentiæ, & foveatis, qui cum
 „sint ingenui filiorum adoptivorum
 „nomine acquiescunt. Præsidium estote
 „misere afflictis contra injurias inimi-
 „corum, qui fulcra patriæ & reipu-
 „blicæ vocari meremini. Hoc est,
 „quod Serenissimus Borussiae Rex, Do-
 „minus meus Clementissimus, a justi-
 „tia & æquitate sacræ Regiæ Majesta-
 „tis Vestræ & inclytæ Reipublicæ ex-
 „pectat, eodem favore, eadem clemen-
 „tia in Romano-Catholicos sibi sub-
 „ditos acturus. „

„Hæc sunt ardentissima vota mi-
 „sere hucusque oppressorum (Evan-
 „gelicæ æque ac Græcæ Religioni ad-
 „dictorum). Hoc demum est, quod
 „supplicibus precibus a Sacra Regia
 „Majestate Vestra ante discessum in
 „Saxoniæ (quem felicissimum, uti
 „reditum feliciorum apprecor) jussu
 „Domini sui clementissimi expetit,
 „qui summo Devotionis cultu in sem-
 „piternum permanebit. „

Pariter Russiæ Imperatrix per suum
 Oratorem Comitem de Löwenwolde
 die vigesima quinta Februarii Polono
 Regi exponi curavit, quod tam in Po-
 lonia quam in Lithuania dissidentes
 sub prætextu quarti articuli in tractatu
Hist. Eccles. Tom. LXXIV. D Var.

Sæc. XVIII. Varsoviensi Anno 1717. sub Petro I.
 A. C. 1732. Cæsare erecti acerbe vexentur, & Græci
 ibidem graviter opprimantur, eapropter Imperatrix supplicaret, ut Mohilowicensem Episcopum Barloum Regia sua Majestas pro veteri more sibi commendatum haberet, huncque Episcopum consueto privilegio honoraret, insuper & rescriptum Pollovicensi Archiepiscopo concessum irritum nullumque declararet. Postea Orator querebatur, quod Russiæ subditi fines Imperii excederent, ac sese Polonorum protectioni subjicerent, & denique Poloniæ Proceres Russiam infestis excursionibus vexarent, Russorum non paucis impune trucidatis. His ergo violentiis ac oppressionibus obicem poni efflagitabat Orator.

Cum autem Thorunenſes Calvinistiæ Regium decretum anno Christi millesimo septingentesimo vigesimo quarto contemnerent, & Gymnasium suum, uti jussi erant, extra urbem transferre negligerent, imo etiam Praecones suos in exilium detrusos, proprio arbitrio denuo in Civitatem inveherent, hinc Rex ineunte Mense Augusto eos coram Regio Tribunali comparere jussit, ut suæ inobedientiæ rationem redderent. Hi vero culpam excogitatis ultro gravaminibus pro more

more suo purgare intenti, Dantisci
 nonaginta articulis suas querelas com-
 plexi sunt, illas in proximis comitiis
 exposituri. His vero dissolutis, quod
 via juris obtinere desperaverant, con-
 citato Bischovii & Junovii tumultu
 extorquere moliebantur, jactato ob-
 tentu, quod in primo loco Græcis, in
 altero sua Lutheranis Tempora fuissent
 erepta: igitur Bischovii ad arma con-
 volant, vim adhibent, atque in ob-
 vios quosque Catholicos debacchantur,
 plurimos fauciant, & non paucos
 interficiunt: Cruentam hanc injuriam
 reparari, efflictim petebant Catholici,
 mox autem pari furore Lutherani in
 Catholicos tumultuabantur, atque in-
 ter alios etiam Junovii Episcopi Offi-
 cialem, Caminensem Canonicum, duos-
 que alios Catholicos vim sacrilegam in-
 hibere intentos, multis vulneribus af-
 ficiunt, & trucidant. Catholici, ubi
 petulans facinus inaudire, vim vi re-
 pellere coacti, e vicinis pagis con-
 fluunt, in furiosos ultricibus armis ir-
 ruunt, eos dissipant, utque sua fana,
 tot tumultuum incentiva, solo æquarent,
 compellunt, necnon primores, una-
 cum quodam Præcone præcipuo tur-
 barum promotore ad judicis Tribunal
 rapiunt, promeritis poenis plectendos.
 Ita nempe *raro*, inquit Livius, *Dii*
 D 2 *ipsi*

Sæc. XVIII.
 A. C. 1732.

Sæc. XVIII. *ipsi admovent nocentibus manus, satis est,*
A. C. 1732. si occasione ulciscendi læsos in eos arment.

§. XII.

*Novi Protestantium motus in
 Hungaria.*

Quamvis Carolus VI. Imperator anno priori die vigesima prima Martii per suum decretum ad Protestantium in Hungaria querelas perbenigne respondisset, eisque amplam sectæ suæ libertatem concessisset, his tamen nondum contenti Calvinistæ, contra legitimum suum Principem exterorum & præprimis Helvetiorum opem implorant. Eo fine hoc anno die octava Julii Tigurini ad Fœderatos Ordines literas dederunt, in quibus exposuere, sibi certo constare, quod suæ Religionis rebus in Hungaria & Transylvania ingens immineret ruinæ periculum; Cæsarem enim ad nuperum decretum contra Protestantes edendum a Catholicis fuisse inductum, & per articulum tertium, quo *præscriptio in possessione bonorum immobilium a Joannis Regis regimine nulla declararetur*, extremum Ecclesiis parari excidium, se quidem pro conservanda Religionis suæ libertate, Cæsarem efflictim rogasse, nihil tamen profecisse, nullum ergo eorum calamitatibus